

« faciet illos discumbere, » fore aeter-
nitatem, ait Toletus.

PRÆCINGIT SE. — « Præcingitur itaque Deus, ait Theophylactus, quatenus non omnium bonorum effusionem nobis suppeditat, sed illam restringit. Quis enim potest capere quantum sit Deus? Et manifestum est ex Seraphim, qui se obtegit, propter excellentiam divini luminis. »

ET FACIET ILLOS DISCUMBERE. — Audi S. Dionysium Areopagitam, epist. 9 ad Titum: « Acubationem, inquit, requiem esse censemus multorum laborum, vitam tutam divinumque vivendi genus in lumine ac regione vivorum, plenam omnis sanctæ voluptatis: largamque omnis generis et beatorum bonorum suppeditationem, per quam omni gaudio complentur; atque id Jesu eos et exhilarante, et in mensa collocante, eisque et ministrante, et eternam quietem largiente, et perfecte bona tribuente et infundente. »

Symbolice: S. Gregorius, hom. 13: « Præcingit se, inquit, id est ad retributionem preparabit, et faciet illos discumbere, id est æterna quiete refoveri. Discumbere quippe nostrum, in regno quiescere est. Unde rursus Dominus dicit: Venient et recumbent cum Abraham, Isaac et Jacob. Transiens autem Dominus ministrat, quia lucis suæ illustratione nos satiat. Transire vero dictum est, cum de iudicio ad regnum redit; vel certe Dominus nobis post iudicium transit, quia ab humanitatis forma in divinitatis suæ contemplationem nos elevat. Et transire ejus est, in claritatis suæ speculationem nos ducere, cum eum quem in humanitate in iudicio cernimus, etiam in divinitate post iudicium videmus. »

38. ET SI VENERIT IN SECUNDA VIGILIA, ET SI IN TERTIA VIGILIA VENERIT, ET ITA INVENERIT, BEATI SUNT SERVI ILLI. — Prima vigilia incipit vespere, sive initio noctis, duratque tres horas: quibus exactis incipit secunda vigilia, que finitur in media nocte: a qua incipit tertia vigilia, duratque per tres horas: post quas incipit quarta vigilia, duratque usque ad auroram vel solis ortum. Significat hisce vigiliis Christus, quodlibet ætate et quolibet tempore nos vigilare et paratos esse debere ad Domini adventum, quia dies mortis incerta est, nec vel unum habemus certum vite diem vel horam. Prima ergo vigilia est pueritia; secunda, est juvenus; tertia, est virilis ætas; quarta, est senectus. Ita Titus et S. Gregorius. Non meminit Christus, ait Franciscus Lucas, quartæ vigiliæ, uti nec primæ, quæ nec tam cito, nec tam sero rediri a nuptiis solet, quæ circa medium noctis ut plurimum solvuntur, sponsa in thalamum inducitur. Inferim significat omnino tempore vigilandum nobis esse, etiam ætate protracta et decrepita; nec satis esse aliquando aut ad tempus vigilare in ætate juvenili et virili; sed perseverandum quamdiu hæc vita durat, quod incerta sit hora mortis, et adventus

Domini longanimitè sit expectandum. Ita S. Paschilius, hom. De non adhaerendo rebus sæcularibus: « Oportet, ait, nos quotidie ad emigrandum ex hac vita paratos esse, et nutum Domini fixis oculis expectare, » etc., ut singuli Domino venienti et pulsanti confestim aperiant.

Adde: Christus meminit duntaxat secunde et tertiæ vigiliæ, quia in illis somnus solet esse certior et profundior, ut innuat se venturum cum homines maxime putant, cumque aliis cogitationibus curisque immersi profunde quasi dormiunt: quare tunc prudentes servos maxime vigilare et paratos esse debere, ut, cum sibi sanissimi et prosperrimi videntur, mortem sibi ex insidiis astantem expectent.

Allam causam dat Toletus: Non meminit, ait, quartæ vigiliæ, quia rarissimi sunt qui ad extremum vite differentes bene operari, inventurum id facientes; ne etiam pigros faceret, si ejus meminisset.

Ex his conclusit S. Gregorius, hom. 13, atque omnes ad studium virtutis exhortatur, dicens: « Horam ultimam Dominus noster idcirco voluit nobis esse incognitam, ut semper possit esse suspecta; ut, dum illam previdere non possumus, ad illam sine intermissione prepareremur. Quia igitur momenti suis horæ fugiunt, agite, fratres charissimi, ut in boni operis mercede teneatur. Audite quod sapiens Salomon dicit: Quodcumque potest manus tua facere, instanter operare; quia nec opus, nec scientia, nec ratio, nec sapientia erunt apud inferos, quo tu properas. Quia ergo et venturæ mortis tempus ignoramus, et post mortem operari non possumus, superest ut ante mortem tempora indulta recipiamus: sic enim mors ipsa cum venerit, vincetur, si priusquam veniat, semper timeatur. »

41. AUT AUTEM ET PETRUS: DOMINE, AD NOS DICIS HANC PARABOLAM (vigiliarum), AN ET AD OMNES — homines, presertim fideles, tam nunc viventes, quam postea futuros? De eo dubitabat Petrus, quia solebat Christus quædam documenta dare solis Apostolis, alia omnibus fidelibus, atque hic quædam dixerat, quæ ad solos Apostolos et viros perfectos spectare videbantur, ut vers. 32: « Nolite timere, pusillus grex, qui complexit Patri vestro dare vobis regnum: vendite quæ possidetis. » Et vers. 37: « Amen dico vobis, quod præcingit se, et faciet illos discumbere, et transiens ministrabit illis. » Cætera vero de vigilando et expectando adventum Domini, videbantur ad omnes fideles pertinere.

42. DIXIT AUTEM DOMINUS: QUIS, PETAS, EST VES-
FIDELIS DISPENSATOR, ET PRUDENTE, QUEM CONSTITUIT DOMINUS SUPRA FAMILIAM SUAM, UT DET ILLIS IN TEMPORE TRITICI MENSURAM? — Petro respondit Christus se quidem ad omnes fideles loqui, sed maxime ad Petrum et Apostolos. His enim major incumbit vigilia et cura, ut non tantum se, sed et alios fideles salvent; atque Petrus erat dispensator,

sator, Græce, œconomus, quem Christus constituit super familiam, id est Ecclesiam suam; sic et cæteri Apostoli, juxta illud Pauli: « Sic nos existimet homo ut ministros Christi, et dispensatores mysteriorum Dei, » 1 Cor. iv. 1.

UT DET ILLIS IN TEMPORE TRITICI MENSURAM. — Alludit ad morem veterum, apud quos communis erat araque servitus: abundabant enim mancipiis, quibus Christiani jam carent. Illi ergo unum ex servis præciebant mancipiis, qui quolibet mense mensuram (unde dictum est demensurum) annonæ et victus, puta tritici, vel hordei, si viles essent persone, ut dixi Osæ iii, 2, eis distribuerebat.

Potest secundo, et tritici referri ad et tempore. Non enim ceptum est, instar Josephi, cum tempus esset messis tritici, et frugaliter illud dispensare per mensuras in singula familie capita, ne vendatur, vel in pauperes erogetur, itaque domesticis non sufficiat.

Cætera usque ad vers. 46 expliciunt Matth. xxv. Nota et dispensator et mensuram. Nam æquus patrifamilias dispensator non eadem omnibus dat mensuram, sed cuique propriam ac proportionatam, et adæquatam; hoc enim est rectum dispensatoris officium, ut cuique congrua dispense et distribuat. Alia enim sibi ratio et mensura congruit infanti, alia adolescenti, alia viro, alia seni, alia femine, alia uxori, alia filiabus, alia ancillis, alia filiis, alia servis.

Qua ex re moraliter Christus docet Episcopos, Pastores, Confessarios, Concionatores, ut non eundem omnibus fidelibus doctrinæ cibum exhibeant, nec in genere duntaxat ad omnes de virtutibus verba faciant, sed in particulari cuique eas virtutes insillent, quæ etati, statui et gradui sunt congruæ et proprie. Unde praxin hujus Christi parabole et sententiæ suo exemplo docuit S. Paulus, qui, Ephes. vi, 4 et seq., alia filiis, alia patribus, alia servis dat monita et præcepta; ac Timotheum, Episcopum Ephesi, instruens, epist. i, cap. v, 1: « Seniores, ait, ne increpaveris, sed obsecra ut patrem; juvenes, ut fratres; anus, ut matres; juvenulas, ut sorores, in omni castitate; viduas honora que vere viduæ sunt: si qua autem vidua filios aut nepotes habet, discat primum domum suam regere, » etc. Similia prescribit Titus, cap. ii, 2 et seq.

Christum et Paulum secutus est S. Gregorius Thaumaturgus, Neocæsareæ Episcopus, de quo ita scribit Nyssenus in ejus Vita: « Qui agebat, audiebat ab eo quod eum consolaretur; seni porrigebatur medicina verbis convenientibus; servi docebantur, ut bene adloerentur in dominos; qui dominatum obtinebant, ut essent benigni et clementes in eos qui subiciebantur eorum imperio; pauper, ut solas divitias existimaret virtutem; quæ possessio est in cuiuslibet potestate posita;

is qui de suis se jactabat divitibus, convenienter admoneretur, ut eorum que habebat esset œconomus, non dominus; mulieribus conducibilia, pueris convenientia, et patribus ea que debebat distribuens. » Et S. Cyprianus, qui, ut scribit Pontius Diaconus in ejus Vita, virgines hortabatur ad congruentem pudicitie disciplinam, et habitum sanctimoniam dignum: fœcebat lapsos penitentiam, veritatem hereticos, schismaticos unitatem, filios Dei pacem et Evangelicæ precis legem; Christianos mollioris affectus circa amissionem suorum, solabatur spe futurorum; livorem invidia dulcedine salutaris remedii inhibebat; Martyres exhortatione divini sermonis erigebat; Confessores frontium inscriptione signatos, incentivo tubæ cœlestis animabat. Id denique præ cæteris exacte præstitit S. Gregorius Pontifex, qui omnium pauperum Romæ et in locis vicinis degentium nomina in scripto habebat, ac cuique ea que erant necessaria, distribuerebat. Insuper alebat tria millia Monachium Romæ existentium, extra Romam vero longe plura. Quare de illo vero dicas: « Eleemosynas illius enarrabit omnis Ecclesia Sanctorum, » Eccli. xxxi, 11. Quantum vero animarum curam habere, ac singulis opportuna salutis juxta statum ejusque præcepta suggereret, patet ex ejus homiliis et ex epistolis, in quibus Mauritium Imperatorem monet, ne milites a vita religiosa avocet; Joannem, Patriarcham Constantinopolitanum, ne universalis Episcopi nomen superbum sibi arroget; Venantium, Cancellarium Italia, ut habitum monasticum dimissum resumat; Joannem, Ravennæ Episcopum, ut pallium temere usurpatum deponat; Augustino, Apostolo in Angliam destinato, rationes et modos prescribit, quibus Angliam ad fidem Christi converteret; Episcopos Hiberniæ docet, ne in nomine Trinitatis baptizatos ab hereticis rebaptizent, et plurima talia. Perolve totum IV Epistoliarum ejus, et miraberis unum virum tot negotiis occupatum, tot infirmitatibus obrutum, tot tantaque particularia et congrua virtutum monita singulis prescribere. Prudentia enim non in universali, sed in particulari quolibet opere prudenter dirigendo consistit; actiones enim virtutum singulares sunt, et singularem exigunt directionem et doctrinam.

46. ET DIVIDET EUM, — id est separabit eum a se suaque familia, puta ab Ecclesia triumphante, a societate Beatorum ipsaque beatitudine servis fidelibus promissa. Unde S. Hieronymus, in cap. xxv Matth.: « Dividet eum, » inquit, hoc est separabit a consorcio Sanctorum. S. Hilarius: « Dividet eum » a bonis promissis. Origenes: « Dividet eum » a dono Spiritus Sancti, atque a consorcio et custodia angelorum; virtutem enim cum Christus omni gratia, omni virtute, omni auxilio, omni spe salutis.

PARTIQUE EUS CUM INFIDELIBUS PONET, — id est pariet eum cum cæteris servis qui sibi infide-

Fidelis dispensator, et prudens, quem constituit Dominus supra familiam suam, ut det illis in tempore tritici mensuram?

les fuerunt, etsi fideles se simularent. Unde Mattheus, cap. xxiv, 30, habet, « cum hypocritis. » Possunt quoque hic « infideles » accipi increduli, qui in Christum credere nolunt, de quibus dicitur: « Qui non credit, jam iudicatus est, » Joann. iii, 18.

47. ILLE AUTEM SERVUS, QUI COGNOVIT VOLUNTATEM DOMINI SUI, ET NON PREPARAVIT (se ad adventum domini, preparando et distribuendo famulis sibi commissis in tempore tritici mensuram, sed eos percipiendo, ac edendo, bibendo et inebriando, bona domini sui disperdidit), ET NON FECIT SECUNDUM VOLUNTATEM EJUS (jam dictam), VAPULABIT MULTIS. — Flagellis et plagis multis caedetur.

48. QUI AUTEM NON COGNOVIT (voluntatem domini) ET FECIT DIENA FLAGIS, VAPULABIT PACIS, — id est paucioribus quam is qui cognovit voluntatem domini: intellige iuxta mensuram tam ignorantie, quam facti et culpae. Sunt enim quatuor gradus ignorantie: scilicet, prima invincibilis, quae est inculpata: secunda, vincibilis, sed difficilis, quae parum habet culpae et reatus poenae; tertia crassa, quae plus habet; quarta affectata, quae plurimum habet culpae et poenae, de qua dicitur Psal. xxxv, 5: « Noluit intelligere ut bene ageret. » Hic omnia desepit, ait Euthymius; ille vero segnis fuit: gravior est autem segnitie contemptus. » Segnis enim « cum scire potuisset, non scrivit, » et, ut ait Titus, discere neglexit; contemnens vero desepit et irritis. Hinc patet contra Jovinianum et modernos haereticos, esse gradus peccatorum etiam mortaliū, aliaque aliis esse graviora, ideoque graviori poena aeterna puniri in inferno. « Nam, ut ait Basilus, in *Regulis brevior.*, interrogat. 267, « multas et paucas plagas accipere, non finem supplicii, sed differentiam significat; nec in temporis extensione aut complemento, sed in supplicii differentia contingit, nempe, ut igne inextinguibili uterque dignus sit, sed unus mitius, alter acrius ardente. »

OMNI AUTEM CUI MULTUM DATUM EST (v. g. cui major scientia et major voluntatis domini cognitio), MULTUM QUERETUR AB EO (a Christo iudice in iudicio tam particulari, quam universali; quia, ut ait S. Gregorius, *hom.* 9, Cum augentur dona, rationes etiam crescant donorum); ET CUI COMMENDAVERT MULTUM (v. g. animarum multarum curam et praefecturam), PLUS PETENT AB EO.

— Audi Bedam: « Multum commendatur et cui, cum sua salute, Dominici quoque gregis pasendi cura committitur. » Ab hoc ergo plus petent Christus ejusque assessores Apostoli caeterique iudices; scilicet non tantum suam, sed et fidelium sibi commissorum curam et salutem, quantum est ex parte sua. In pastore enim « cura requiritur, ait S. Bernardus, non curatio. » Hoc enim subinde est impossibile ob morbi vel aegritudinem, vel pertinaciam. « Hec, ait Titus, clare in-

dican doctorum pastorumque iudicium, caeterorum non parum gravius et periculosius fore. » Quare de gradu et officio suo non superbiat, sed majori humilitate, studio et diligentia munus suum obeant, summe gregem pascent. « Tanto sicut prola: possunt tamen haec praecedentibus et sequentibus recte connecti hoc modo, ut post varia documenta data Apostolis et fidelibus, Christus tandem primum suum officium, ad quod a Patre missus erat in mundum, exprimat, scilicet ut ignem divinum e caelo in terram mitteret in Apostolos, ut illi eo accensi, eodem deinde caeteros fideles accenderent: per hunc enim ignem Apostoli officium evangelizandi et totum orbem convertendi, sibi a Christo commendatum plene et efficaciter erant adimpleturi, ac fideles Christi documenta ab Apostolis praedicta exacte perfecturi. »

Porro, quae et quanta a Pontificibus, Episcopis et Praelatis requirit Deus, punctum, sed nervose ob oculos ponit Eugenio III Pontifici S. Bernardus, lib. IV *De Consider.*: « Teipsum, inquit, considera, formam iustitiae, sanctimoniae speculum, pietatis exemplar, assertorem veritatis, fidei defensore, doctorem Gentium, Christianorum duce, amicum sponsi, Cleri ordinatore, pastorem plebium, magistrum insipientium, refugium oppressorum, pauperum advocatum, spem miserorum, tutorem pupillorum, iudicem viduarum, oculum caecorum, linguam mutorum, baculum senum, ultorem scelerum, malorum metum, honorum gloriam, virgam potentum, malleum tyrannorum, regum patrem, legum moderatorem, Canonum dispensatorem, sal terrae, orbis lumen, sacerdotem Altissimi, vicarium Christi. Quis non timeat et tremat haec audiens, quae ab hac Sede omnia exiguntur. »

Quocirca S. Paulus, *Ihebr.* xiii, 17: « Obedite, ait, praepositis vestris, et subiacete eis; ipsi enim pervigilant, quasi rationem pro animabus vestris reddiduri. » Ubi S. Chrysostomus, *homil.* 34: « Miror, ait, si potest aliquis Reptorara salvari. » Idem nuper de Pontificibus dicebat Cardinalis Bellarminus. Haec de causa viri sapientes et sancti praeturas fugerunt, nec nisi coacti eas susceperunt. Audi quid de S. Cornelio Pontifice scribat S. Cyprianus, lib. IV, *epist.* 2: Qui, inquit, episcopatum ipsum non postulavit, nec voluit, nec vi, ut caeteri quos arrogantiae et superbiae suae tumor inflat, invasit; sed quietus et modestus, et quales esse consueverunt qui ad hunc locum divinitus eliguntur, vim passus est, ut episcopatum coactus exciperet. » Ita pariter Pontificatum fugere quoad potuere S. Gregorius, S. Chrysostomus, S. Ambrosius, S. Basilus, S. Nazianzenus, S. Nicolaus, S. Athanasius, ac nostro saeculo Pius V electus in Pontificem expalluit, et pene in deliquium incidit. Rogatus causam, ingenue dixit: Cum essem Religiosus Ordinis S. Dominici, optime sperabam de mea salute; creatus vero Episcopus, ceppi de ea formidare; nunc vero electus in Pontificem, pene de ea despero: quomodo enim ego Deo rationem tot millionum animarum quot sunt in toto orbe, reddam, qui via unita animae meae rationem reddere volo? ita habet ejus Vita. Denique Concilium Tridentinum assertit Episcopatum esse angelicis humeris onus formidabile.

49. IGNEM VENI MITTERE IN TERRAM, ET QUID VOLT

ISTI UT ACCENDATUR? — Arabicus, quid volo nisi accensionem ejus? Sic et Aegyptius, Ethiopicus et Persicus. Incertum est an Christus hoc dixerit eodem tempore quo praecedentia. Lucas enim Christi dicta conglomerat, etiamsi alio et alio tempore sint prolata: possunt tamen haec praecedentibus et sequentibus recte connecti hoc modo, ut post varia documenta data Apostolis et fidelibus, Christus tandem primum suum officium, ad quod a Patre missus erat in mundum, exprimat, scilicet ut ignem divinum e caelo in terram mitteret in Apostolos, ut illi eo accensi, eodem deinde caeteros fideles accenderent: per hunc enim ignem Apostoli officium evangelizandi et totum orbem convertendi, sibi a Christo commendatum plene et efficaciter erant adimpleturi, ac fideles Christi documenta ab Apostolis praedicta exacte perfecturi.

Symbolice: S. Ambrosius, in *Psal.* cxviii, serm. 8, docet Deum esse lucem ad lucendum, et ignem ad paleas visorum comburendum: « Lux, inquit, ut in tenebris ambulanti luceat, quasi lumen, ne diutius possit errare qui quaerit luminis claritatem. Ignis, ut operis nostri foenum stipulamque consummat, atque utili non salvos faciat delirio: sicut aurum, quod dum excoquitur, plus probatur. » Huc facit illud Clementis Alexandrini, in *Exhortatoria ad Gentes*: « Multiplia, inquit, habet Servator voces et modos ad salutem hominum. Minans admonet, maledicens convertit, delens miseretur, psallens per nubem loquitur. Igne terret homines, ex columna flammam accendens, quod est simul gratiae et terroris indicium: si obedieris, lucem; si non obedieris, ignem. »

Quaerens, quisnam est hic ignis? *Primo*, Tertullianus, lib. IV *Contra Marc.*, cap. xxix; Maldonatus et Franciscus Lucas respondent esse odia, dissensiones, tribulationes et persecutiones infidelium, fidem et Apostolos fidelesque Christi persecutionum; haec enim suscitavit indirecte et occasionaliter Christus et Apostoli praedicando Evangelium, novamque Christi crucifixi religionem. Audi Tertullianum: « Ipse (Christus) melius interpretabitur istius ignis qualitate, adjiciens (vers. 31): Putatis venisse me pacem mittere in terram? non dico vobis, sed separationem. Igitur ignem eversionis intendit, qui pacem negavit: quale praedium, tale et incendium, » quo Christus idololatriam, scelera et idola erat everurus, et in cineres redacturus: quocirca Gentes omnes idolis suis addictas erat concitaturus contra se et Apostolos, ut ipsi totis viribus hoc religionis suae pristinae incendium restinguerent. Huc enim spectant omnia quae deinceps vers. 30, 31, 32, 33, explicans ignem hunc, subjungit Christus (1).

(1) Hic sensus ad litteram genuinus esse etiam probatur, tum quia vers. 31 *τὸ πῦρ*, ignis, opponitur *εἰρήνη*, concordia; tum quia ibid., *τὸ πῦρ* commutatur cum vocabulo *διασποράς*, dissensio, seu separatio.

Secundo, aptius S. Cyrillus, in *Catena*, et Janseus censent hunc ignem esse praedicationem Evangelii; hanc enim directe optabat Christus, ut per eam corda hominum igne divino succenderet, juxta illud *Psal.* cxviii: « Ignitum eloquium tuum vehementer. »

Tertio, et optime, S. Ambrosius et Origenes hic, et S. Athanasius, lib. *De communi essentia Patris et Filii*; S. Cyrillus, lib. V in *Levit.*; S. Hieronymus, lib. II *Apoc. contra Rufinum*; S. Augustinus, serm. 103 *De Tempore*; S. Gregorius, *homil.* 30 in *Evangel.*, per eignem accipiunt Spiritum Sanctum ejusque dona, praesertim charitatis, devotionis, fervoris, zeli, quae ipse in fidelium animis suscitavit, inquit Euthymius et Theophylactus. Hic ignis pariter lucernas fidelium facit ardentes, juxta illud: « Fortis est ut mors dilectio, dura sicut infernus emulatio: lampades ejus, lampades ignis atque flammarum, » *Cant.* viii, 6. Vide ibi dicta. Sic ignem hunc explicat Ecclesia, cum in sabbato Pentecostes in Missa sic orat: « Illo nos igne, quassumus, Domine, Spiritus Sanctus inflammet, quem Dominus noster Jesus Christus misit in terram et voluit vehementer accendi. » Hoc igne, ait S. Ambrosius, ardebat Cleophas, cum dixit: « Nonne cor nostrum ardens erat, cum aperiret Scripturas, et loqueretur in via? » *Luc.* xxiv; et sic hic ignis amoris et ardoris complectitur ignem tribulationum, primo loco assignatum. Apostoli enim, amore Christi accensi, omnia adversa omnemque tribulationum et persecutionum ignem superarunt et superant, adeoque provocant; ille enim eis instabat, ut in sequent. predicat Christus. Tais erat Paulus dicens: « Quis nos separabit a charitate Christi? certus sum quia neque mors, neque vita, » etc., *Rom.* viii. Hoc quoque igne ignitus S. Ignatius, *epist. ad Roman.*: « Utinam, inquit, fruar bestiis quae mihi paratae sunt, quas et oro veloces esse mihi ad interitum et ad supplicia, et allici ad comedendum me. Frumentum Christi sum. Dentibus bestiarum molar, ut panis mundus inveniar. » Hoc desiderium suum implevit Christus, cum in Apostolos et fideles misit Spiritum Sanctum per speciem linguarum ignearum in Pentecoste, *Actor.* ii, ubi S. Chrysostomus, *hom.* 4: « Hic ignis, ait, mundi peccata quasi ignem excussit. » Et post nonnulla: « Sicut enim ignis homo, si in medias incidat stipulas, nihil relinquit, sed magis vin exeret suam; sic et hic evenit, » ut Apostoli quasi homines ignei a persecutoribus non laederentur, sed eos pariter ad fidem Christi converterent et ignerent.

Vide dotes ignis decem et septem quas recensul et Dei charitati applicavi *Levit.* ix, 23, et *Actor.* ii, 3; et Dionysium, *De Coelesti hierar.*, cap. xv, ubi ostendit per multas analogias ignem aptissimum esse symbolum et hieroglyphicum Dei et angelorum, eorumque in eo imitando similitudinem apprime representare, juxta illud *Deuter.*

iv, 24 : « Dominus Deus tuus ignis consumens est. » Et *Hebr. 1* : « Qui facit angelos suos spiritus, et ministros suos flammam ignis. » Hoc igne ardebat Elias, de quo Ecclesiasticus, cap. xlviii, 1 : « Et surrexit Elias propheta quasi ignis, et verbum ejus quasi facula ardebat. » ideoque curru igneo raptus est in celum, succedente Eliseo : « Pater mi (tu es), curus Israel et auriga ejus, » IV *Reg. 11*; et Sponsa, *Cant. 11, 3*; dicens : « Fulcite me floribus, stipate me malis, quia amore languo. » Hoc igne succensit Martyres, ignes corporeos spreverunt, imo ambierunt, quia vel eos non senserunt, ut tres pueri in fornace Babylonica, vel heroica virtute vicerunt, ut vicit S. Laurentius; de quo canitur illud : « Igne me examinasti; et non est irventa in me iniquitas, » *Psal. xvi, 3*. Durum sane fuit et acre examen hoc ignem; sed dolorem rei vicit amor Dei, cruciatum ignis superavit cruciatus Agni; memoria; inquam, Christi pro nobis acerbiora passi. « Flammis tuis, o tyrane, ait S. Leo, serm. De S. Laurentio, superari charitatis flamma non potuit; segnior fuit ignis qui fors ussit, quam qui intus accendit, Sevisti persecutor in martyrem; sevisti et auxisti palmam, dum aggeras poenam. » Et S. Augustinus, serm. De S. Laurentio : « Hoc igne B. Laurentius accensus, flammarum non sentit incendium; et dum Christi ardet desiderio, persecutoris poenam non sentit. » Ita S. Ignatius scribens ad Romanos : « Ignis, ait, crux, bestia, contractio ossium, membrorum divisio, totius corporis contritio; et tota tormenta diaboli in me veniant, tantum ut Christo fruam. » Similes fuere Christiani aeo Tertulliani, qui proinde, in cap. 1. *Apolog. ad Gentiles*, ita scribit : « Licet nunc Sarmenicis et Semaxios appelles, quia ad stipitem dimidii axis revincti, sarmenorum ambitu exurimur. Hic est habitus victoriae nostrae, haec palmata vestis, tali curru triumphamus. » Annon hi sunt Seraphini terrestres, Seraphini celestibus ardentiores et fortiores? hi enim ardent igne amoris duntaxat, illi ardent igne amoris et doloris, ac martyrii, dum viva Dei sunt holocausta. Nostro hoc saeculo eodem igne arserunt ardentique Japones, qui pro fide Christi lento igne ad plures horas torrentur, in isque quasi adamantis; hoc est indomabiles et invicti, usque ad mortem persistent. Fuere inter eos plures et Societate nostra quasi religionis signiferi; ac inter alios R. P. Camillus Constantinus Italus, qui per tres horas in igne immotus, imo hilaris et exultans consistit, perpetuo elata voce vel Deo jubilans, vel sociis ad constantiam animans, vel ad populum concionans (quod haecenus in Vita Martyrum non legitur) donec incendium in intima corporis viscera grassans, vocem ei cum vita eripuit, ut caderet gloriosa Deo holocausti victima.

Macte animo, inelyti heroes, pugiles fidei, athlete Christi, spectaculum facti estis Deo, angelis

et hominibus, qui igne divino ardes, pro fide Christi corpus flammis, animam Deo resignantes, et inter incendia cygneae voce jubilantes, vos ipsos mentis, tyrannos stupore, Japonem Christianis, Societatem heroicis virtutum exemplis, orbem fama, Ecclesiam gloria, coelum novis novorum athletarum laureis implestis et decorastis. Vivet vestrum decus, vivet invicta fortitudo, vivet vestra gloria, vivent vestri ignes animique ardores, quibus Japonem illuminastis et inflammastis, quamdiu saeculorum omnium vivet aeternitas.

Hoc cogitans S. Eulalia, ardens desiderio martyrii, clam inscisi parentibus ad agonem procurat, eumque flagris dilaceraretur, canebat teste Prudentio, *Hymno 3. magi quodammodo* :

Ergo ego, vector, adire, sors
Divite membra coacta late.
Salvare non fragilen, facile
Non penetrabit interior
Exagitante dolore animus.

Quare decimo tertio aetatis anno flammis circumdata,

Virgo citum cupiens abikum,
Appetit, et bibit oca regum,

martyr in forma columbae in coelum evolavit.

ET QUID Volo NISI UT ACCENDATUR? — Arabicus, et quid volo nisi accensionem eius? S. Hieronymus, ad *Nepotianum*, « quam volo ut ardeat? » Origenes, homil. 3 in *Ezechiel*. : « Utinam accendatur, » vel, « o quantum cupio accendi jam! » Philastrius, lib. *De Haeres.*, cap. ult. : « Quam volo accendatur oculus; » Graeca vero habent *ad v. 1. ardeat*, id est *si jam accensus est*, uti legit Syrus, S. Hilarius in *Psal. cxxix*, Theophylactus, Euthymius et Cyrillus in *Catena*, q. d. Nil opto, nisi ignem hunc jam accensum esse : quare si jam accensus sit, nil est quod amplius desiderem; nihil enim aliud desidero, quam ignem hunc accendi : unicum hoc meum votum est, ut ignis hic ardeat. Eodem ergo reddi utraque lectio. « Urget enim, ait Theophylactus, ut ignis illa accendatur. » Forte Noster legit *arideat*, id est *accensum esse*. Ident a Christo dicitur dicatque vir Apostolicus : « Ignem veni mittere in terram, et quid volo nisi ut accendatur? » Ut ubique terrea, tepida, frigida, imo saxea, gelida et rigida hominum corda, verbo et exemplo igne fervoris divini accendat, et in ignem amoris convertat, uti fecit noster S. Ignatius, fundator Societatis Jesu; ad hoc enim igne, et magno igne zeloque opus est. Quare hunc ignem prius in se valde accendat oportet, qui cum aliis alligare cupit :

Abest orator, qui vult accendere plebem.

50. BAPTISMO AUTEM HABEO BAPTIZARI (est gratissimus, id est baptizandus sum; Arabicus, et est mihi baptismus, baptizabor eo; q. d. Ex Dei decreto, et ex mea voluntate ac voto debeo eo

baptizari); ET QUOMODO COARCTOR USQUE DUM PERIFICIATUR! — q. d. Ignis hic charitatis et zeli Spiritus Sancti exilire nequit, nisi prius in cruce percutiatur silex corporis mei, vel potius nisi baptizari fonte sanguinis mei; hic enim similis est fontibus nonnullis, in quibus faeces extinctas, si immeriseris, mira naturae vi et antiperistasi accenduntur, qualis est fons Dodonensis, ait Plinius, lib. II, cap. ciii. Addunt nostri Conimbrienses, in *Meteora*, tract. 9, cap. 7, talem quoque esse in Epiro, alium in Indiae terris, cujus aqua Incarnae ardeant. Item alium olim Jovis Ammonis dictum, qui sub lucem tepentibus aquis manat, meridie frigidus est, vespere calet, media nocte aestuat. Sic pariter aestuant jugiter aquae fontium, sive thermarum et balnearum Aquisgranensium. Similes thermae sunt juxta Neapolim, in Gallia et pluribus aliis locis. Hisce ergo suam passionem comparat Christus. Haec enim est quasi balneum aestuans, quod ignem et incendium charitatis in mentibus fidelium suscitavit. Crucis et passionis Christi merito, aequae ac exemplo, hic ignis exilit. « Baptismum » vocat suam mortem et passionem, quia in eam plane immersus et demersus fuit juxta illud *Psal. lxxviii, 2* : « Infixus sum in limbo profundi, et non est substantia. Veni in altitudine maris, et tempestas demersit me. »

— ET QUOMODO COARCTOR USQUE DUM PERIFICIATUR! — Id est angor, crucior ex desiderio moriendi pro salute hominum, et per hoc ignem istum accendendi. Ita Euthymius : « Velut anxius sum, inquit, propter tarditatem; » et Theophylactus : « Et quo modo constringor, id est quam sollicitus et anxius sum, ac premor, donec perficiatur! » Sicut enim mortem pro omnium salute. Sic et S. Ambrosius, Beda et alii. Arabicus, et ego coarctor ad perficiendum. S. Irenaeus, lib. I, cap. xviii, legit, et valde proprio ad illud. Solent enim desiderio contrahi et quasi comprimi corda anxiorum, gaudio vero corda exultantium diffundi et dilatare. Perperam ergo Lyranus contrarie exponit : « coarctor, » id est perhorresco illum, juxta illud : « Tristis est animi mea usque ad mortem. » Verum hic fuit sensus naturalis animae Christi, quem spiritu et zelo superans corrigensque dixit : « Verumtamen non sicut ego volo, sed sicut tu. »

Moraliter : nota quantum fuerit in Christo zelus, quanta charitas et quanta sitis salutis nostrae; utpote que lanam in eo sitim passionis, mortis et crucis, licet tam atrocis, excitavit, ut cor ejus inter eam, et inter moram passionis, quasi inter duos lapides molares in molendino positum arcaretur, et in summas angustias redigeretur, aut velut in torculari situm angore comprimeretur et pene opprimeretur. Ubi enim est amor, ibi est pariter dolor et angor, ne res amata negetur vel differatur. Summo igitur desiderio urgebatur, et quasi torrebatur Christus, offerendi se Deo in holocaustum et in victimam pro pec-

catif omnium hominum in altari crucis, ut quantum erat ex parte sua, omnes sanctificaret, salvaret et haeret.

Hunc zelum sumum, hanc sitim impressi apostolis virisque Apostolicis, qui situnt cruces, labores, dolores, tormenta et martyria pro gloria Dei, ut Evangelium Christi toto orbe propagant, et quotquot possunt, salvant. Haec est sanctitas Evangelica, haec perfectio virtutis, hoc culmen Apostolatus. Nota sunt S. Andreae crucis salutationes, et anhelata ad eam suspiria : « Salve, crux speciosa, diu desiderata et tandem conspicuente animo preparata : « curus et gaudens venio ad te, ita et tu exultans suscipias me, ac per te me recipias, qui per te moriens me redemit. » S. Laurentius ad Valerianum Imperatorem ostendentem et minantem ignes, rotas, scorpiones, bestias : « Hanc mensam, inquit, appeto, hanc sileo. Non est famelicus qui escam, nec silens qui potum desideret tam avido, quam ego haec omnia tormenta ambio et sileo, ut amorem amoris, dolorem dolori, mortem morti rependam Christo meo. » S. Vincetius ad Daclianum : « Nemo, ait, mortalium majus beneficium mihi contulit, quam tu, qui me torques et crucias, quia quot me tormentis afficis, tot coronis martyrii me exornas. » Et ad carnifices : « Quam estis desides, quam imbecilles! putabam vos longe esse fortiores. In ego plura pali desidero, et vestros ietus longe exsupero. » S. Agatha ad Quintianum : « Quid tardas? quid expectas? flagella, locera, ure, seca, merge, lania, occide meum hoc corpus, quia quo plus me cruciaveris, eo plus boni mihi contuleris, tantoque plus favoris et gratiae a sponso meo Jesu Christo recipiam. » Similia fuere vota similesque voces S. Agnetis, S. Luciae, S. Dorotheae, S. Caeciliae aliorumque Martyrum.

31. PUTATIS QUIA PACEM VENI DARE IN TERRAM? NON, DICO VOLES, SED SEPARATIONEM. — Vide dicta *Matth. x, 34*.

32. ERUNT ENIM EX HOC (tempore, id est deinceps) QUINQUE IN DOMO UNA DIVISI, TRES IN DUOS, ET DUO IN TRES. — « Quinque, » scilicet pater, filius, mater, filia et nurus; nam socrus eadem est que mater. Ita S. Ambrosius, et patet ex seq. q. d. In eadem domo tres infideles insurgent in duos fideles, vel duo infideles in tres fideles, v. g. pater et filius non credentes in Christum, insurgent in matrem et filiam ac nurum credentes in Christum, aut vice versa.

33. DIVIDENTUR (Graece διασπασθήσονται, id est dividetur, dissidabit, separabit et opponet se) PATER IN FILIUM, — id est contra filium; et ita de caeteris.

34. DICEBAT AUTEM ET AD TURBAS : CUM VIDERETIS NUBEM ORIENTEM AB OCCASU, STATIM DICITIS (ex crebra et continua experientia) : NUBES VENIT (Graece ἕρπυς, id est imber, pluvia); ET ITA FIT. — q. d. Cum videtis nubem ab occasu, dicitis : Pluet. Ita Elias tempore siccitatis triennium,

Car. m.
b. aboc.
tesu. in.
f. om.
scient.

cum a puero intellexisset nubem ortam ab occasu, pluviam instare prædixit; illaque mox secuta est, III Reg. xviii, 44. Causa hujus rei physica est, quod Judæa ab Occasu habeat mare Mediterraneum, ex quo vi solis multi vapores in altum elevantur, qui in nubem densati, per solis calorem in aquam resolvuntur, et pluviam præcipiunt, præsertim cum sol pariter tendit in occasum: tunc enim debilius est, quam ut vapores hæc dissipet, ne in nubem concrevant et in pluviam resolvantur. Quibus vero mare æque ad Occasum et Meridiem et Septentrionem est, æque

ex his partibus ascendunt nubes nimborum nuntia: Anglis ascendant undique, ut qui mari undique cinguntur, ait Valesius, *Ser. Philos.* cap. lxxxvi. Vide de la *Matth.* xvi.

Porro necessarie, it S. Basilianus, in *Catena*, sunt vitæ humanæ siderum conjectura, modice ultra mensuram eorum indicia præcurantur; interest autem prævidere procellarum pericula, viatori mutationem aeris, pluvio frigus solisque situm ad sementem, ut messam faciat copiosam: nam Deus posuit illa in signa et tempora, *Genes.* i, 14.

CAPUT DECIMUM TERTIUM

SYNOPSIS CAPITIS.

Primo, Christus, occasione Galilæorum cæsurum a Pilato et aliorum oppressorum ruina turris Siloe, suadet penitentiam; et ad hoc adhibet fici infrugifera, ideoque succidentia parabolam: secundo, vers. 11, sanat mulierem per 18 annos incurvatam sabbato, ideoque Judæos obmurmurantes ratione clara confutat; tertio, vers. 18, comparat regnum celorum grano sinapis et fermento ægivo, quod totum farinæ massam fermentat; quarto, vers. 23, docet paucos salvari; quinto, vers. 31, Phariseis succidentibus accessum Christo, eo quod Herodes mortem ei machinetur, respondet se non ab Herode, sed ab Hierosolymitis et Phariseis ipsi occidendum esse; ideoque Jerusalem et Judæam a Tito everteudam prædicat.

Porro, tertiam partem explicui *Matth.* xiii, 31 et seq.; quartam, *Matth.* vii, 13; quintam ex parte explicui *Matth.* xxiii, 36 et seq. Supersunt ergo hic explicanda pars prima et secunda, et particula quinta.

1. Aderant autem quidam ipso in tempore, nuntiantes illi de Galilæis, quorum sanguinem Pilatus miscuit cum sacrificiis eorum. 2. Et respondens dixit illis: Putatis quod hi Galilæi præ omnibus Galilæis peccatores fuerint, quia talia passi sunt? 3. Non, dico vobis; sed nisi penitentiam habueritis, omnes similiter peribitis. 4. Sicut illi decem et octo supra quos cecidit turris in Siloe, et occidit eos: putatis quia et ipsi debitores fuerint præter omnes homines habitantes in Jerusalem? 5. Non, dico vobis; sed si penitentiam non egeritis, omnes similiter peribitis. 6. Dicebat autem et hanc similitudinem: Arborem fici habebat quidam plantatam in vinea sua, et venit quaerens fructum in illa, et non invenit. 7. Dixit autem ad cultorem vineæ: Ecce anni tres sunt ex quo venio quaerens fructum in ficulnea hac, et non invenio: succide ergo illam, ut quid etiam terram occupat? 8. At ille respondens, dicit illi: Domine, dimitte illam et hoc anno, usque dum fodiam circa illam, et mittam stercorea; 9. et siquidem fecerit fructum: sin autem, in futurum succides eam. 10. Erat autem docens in synagoga eorum sabbatis. 11. Et ecce mulier, quæ habebat spiritum infirmitatis annis decem et octo; et erat inclinata, nec omnino poterat sursum respirare. 12. Quam cum videret Jesus, vocavit eam ad se, et ait illi: Mulier, dimissa es ab infirmitate tua. 13. Et imposuit illi manus, et confestim erecta est, et glorificabat Deum. 14. Respondens autem archisynagogus, indignans quia sabbato curasset Jesus, dicebat turbæ: Sex dies sunt, in quibus oportet operari; in his ergo venite, et curamini, et non in die sabbati. 15. Respondens autem ad illum Dominus dixit: Hypocrite, unusquisque vestrum sabbato non solvit bovem suum, aut asinum a præsepio, et ducit adquare? 16. Hanc autem filiam Abraham, quam alligavit Satanas, ecce decem et octo annis, non oportuit solvi a vinculo isto die sabbati? 17. Et cum hæc diceret, erubescerent omnes

adversarii ejus; et omnis populus gaudebat in universis, quæ gloriose fiebant ab eo. 18. Dicebat ergo: Cui simile est regnum Dei, et cui simile æstimabo illud? 19. Simile est grano sinapis, quod acceptum homo misit in hortum suum, et crevit, et factum est in arborem magnam; et volucres cæli requieverunt in ramis ejus. 20. Et iterum dixit: Cui simile æstimabo regnum Dei? 21. Simile est fermento, quod acceptum mulier abscondit in farina sata tria, donec fermentaretur totum. 22. Et ibat per civitates et castella docens, et iter faciens in Jerusalem. 23. Ait autem illi quidam: Domine, si pauci sunt qui salvantur? ipse autem dixit ad illos: 24. Contendite intrare per angustam portam; quia multi, dico vobis, quaerent intrare, et non poterunt. 25. Cum autem intraverit paterfamilias, et clauserit ostium, incipietis foris stare, et pulsare ostium, dicentes: Domine, aperi nobis; et respondens dicit vobis: Nescio vos unde sitis; 26. tunc incipietis dicere: Manducavimus coram te, et bibimus, et in plateis nostris docuisti. 27. Et dicit vobis: Nescio vos unde sitis; discedite a me, omnes operarii iniquitatis. 28. Ibi erit fletus et stridor dentium: cum videritis Abraham, et Isaac, et Jacob, et omnes Prophetas in regno Dei, vos autem expelli foras. 29. Et venient ab Oriente, et Occidente, et Aquilone, et Austro, et accumbent in regno Dei. 30. Et ecce sunt novissimi qui erunt primi, et sunt primi qui erunt novissimi. 31. In ipsa die accesserunt quidam Phariseorum, dicentes illi: Exi, et vade hinc, quia Herodes vult te occidere. 32. Et ait illis: Ite, et dicit vulpi illi: Ecce ejicio dæmonia, et sanitates perficio hodie et cras, et tertia die consummor. 33. Verumtamen oportet me hodie et cras, et sequenti die ambulare, quia non capit prophetam perire extra Jerusalem. 34. Jerusalem, Jerusalem, quæ occidis Prophetas, et lapidas eos qui milituntur ad te, quoties volui congregare filios tuos, quemadmodum avis nidum suum suum suum genus, et noluit? 35. Ecce relinquetur vobis domus vestra deserta. Dico autem vobis, quia non videbitis me, donec veniat cum dicitis: Benedictus, qui venit in nomine Domini.

1. ADERANT AUTEM QUIDAM IPSO IN TEMPORE, NUNTIANTE ILLI DE GALILÆIS, QUORUM SANGUINEM PILATUS MISCUIT CUM SACRIFICIIS EORUM, — id est quos in monte Garizim, qui situs est in Samaria, dum ibidem sacrificarent, Pilatus occidit, ita ut sanguis eorum cum sanguine victimarum quas offerrebant, misceretur. Rem gestam fusiis narrat Josephus, lib. XVIII *Antiq.*, cap. iv, et Hegesippus, lib. II *De Excidio Hierosolymæ*. Audi Josephum: «Concitavit eos (Samaritanos, impostor quidam, jubens ut convenirent in montem Garizim, apud eam gentem sanctissimum, asserens se illic eis ostensurum sacra vasa refossa, quæ ibi Moyses deposuisset: illi creduli, sumptis armis, Tirathabam vicium insederunt, expectantes ibi confluentes caeteros, ut magno agmine montem ascenderent. Sed Pilatus prior clavum montis occupat equitibus suis et peditibus, qui prælo congressi cum Samaritis apud vicium collectis, alios fuderunt, alios in fugam compulerunt; multos etiam vivos captos abduxerunt, quorum præcipuos et potentiores Pilatus mulctavit capite (1).»

(1) Hanc pauci tamen interpretes historiam a Luca hic relatam distinguunt ab illis quæ Josephus enarravit lib. XVIII *Antiq.*, cap. iv, parum enim concordare videntur tempus, tum circumstantiæ facti.

Dices, Josephus asserit fuisse Samaritanos: quomodo hic Christus eos vocat Galilæos? Respondeo, Samaritanos vocari origine et patria; Galilæos vero secta et heresi. Ita Baronius. Hoc ut intelligas, nota Judam Galilæum, teste Luca, *Act.* v, 37, auctorem fuisse sectæ Galilæorum, qui rebelles erant Cesari Romano, dicentes non licere Judæis, utpote populo fideli divino cultui addicto, subesse Cesari gentili et idololatra, eique dare tributum; nec alium dominum quam Deum agnoscere et colere debere. Ita Cyrillus, in *Catena*; Theophylactus, Euthymius et Titus. Quocirca Pilatus, preses Judææ, eos per immixtos milites cruciavit. Secta hæc exorta est sub tempora Christi. Unde et Christus ad Apostoli, utpote natione Galilæi, ejus insimulati sunt, ideoque studioso contra eam docuerunt, solvenda esse tributa regibus et Cesari, licet Gentili. Porro, Franciscus Lucas censet hos Galilæos a Pilato occisos in Jerusalem, cum sacrificarunt in templo, eo quod Pilatus præcesset Judææ, non Samariæ. Verum Josephus deserte ait eos occisos in monte Garizim, qui est in Samaria. Adde Samaritanos fecisse schisma a Judæis, ideoque noluisse adire templum Hierosolymitanum, sed aliud erexisse templum in sua ditione, scilicet in monte Garizim, ibique sacrificasse, ut patet *Jean.* iv, 20.